

Telekomünikasyon ve Bilgi İletişim Teknolojileri

Elk.Müh. Alpaslan Güzelış
alpaslan.guzelis@emo.org.tr

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU- International Telecommunication Union), içinde bulunduğumuz yıl 150. yılını kutluyor.

17 Mayıs 1865 tarihinde 'Uluslararası Telgraf Birliği' adıyla kurulmuş olan ITU, 1947 yılında Birleşmiş Milletlerin (UN: United Nations) uzman kuruluşuna dönüştürüldü. Kurucu yirmi ülke arasında Osmanlı Devleti de bulunmaktaydı. Kuruluşun ilk önemli işlevi uluslararası telgraf tarifelerini belirlemek ve ara bağlantılarda düzenleyici olmaktı. Telsiz sistemlerinin kullanımının arttığı dönemde ise yasalar çıkararak bu alanda da düzenleyici görevini üstlendi. 1910 yılında çıkarılan Telsiz Gemi Yasası ile frekans kargaşasının önüne geçilmeye çalışılmıştı. 1912 yılında

ise ilk uluslararası 'Frekans Tahsis Tablosu' hazırlanarak önemli bir adım atılmış oldu. Telekomünikasyon sistemlerindeki çeşitliliğin artışı birliğin adında da değişikliği zorunlu kıldı ve 1932 yılında ITU'nun T'si Telgraf'tan Telekomünikasyon'a dönüştürüldü. Bu yeni birliğin ilk üyeleri arasında da Türkiye vardı.

ITU'nun ilk merkezi Paris iken önce Bern'e, daha sonra ise Cenevre'ye taşındı. Birlik, günümüzde de küresel olarak çalışmalarını bu kent merkezli olarak; 191 ülke ve 700'ün üzerinde sektör üyesi ile ITU-R (radyo), ITU-T (standardizasyon) ve ITU-D (geliştirme) olmak üzere üç ana birim altında etkin olarak sürdürmektedir.

ITU, 2015'de 150. kuruluş yıl dönümü yanı sıra 'Dünya Telekomünikasyon ve Bilgi Toplumu Günü'nün (WTISD:

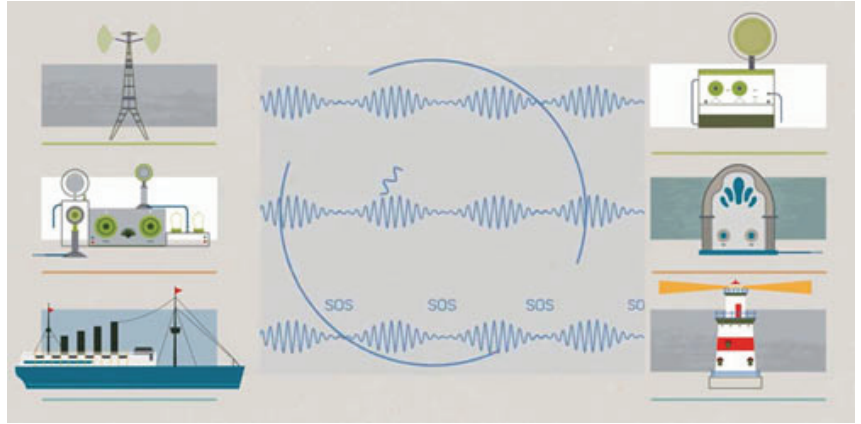
World Telecommunication and Information Society Day) 46.sını dünya genelinde bir dizi etkinlikle kutlamaktadır. Gün için bu yılın teması olarak 'Telekomünikasyon ve BİT: inovasyonun sürücüleri' olarak belirlenmiştir. Telekomünikasyon ile bilgi ve iletişim teknolojileri, toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelerinde, kalkınmalarında öncü sürücülerden biri olmaya devam etmektedir. Her ne kadar az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bu alanlardaki olanaklardan yeterince yararlanamasa, üretici ve geliştirici rolü üstlenemese de; tüketim ekonomilerinin yapısı gereği süreç içinde etkin birer kullanıcı olmak zorunda kalmaktadırlar. Bu da her türlü bilginin küresel olarak en uç toplumsal katmanlara kadar ulaşmasını sağlamaktadır. İçinde bulunduğumuz yüzyıl, ileri teknolojilerin hızlı gelişmesinin de katkısıyla dünya genelinde toplumsal değişimlere neden olacaktır. Başka bir bakış açısıyla da önümüzdeki on yıllar insanlığın var olabilme mücadelelerini gerekli kılmaktadır. Doğa yağmaları, çevre kirliliklerinin aşırı artışı, doğal kaynakların hızla tükenmesi, aşırı nüfus artışı, toplum katmanları arasında derin gelir uçurumlarının oluşması; değişim ile var olabilme mücadelesinin önde gelen zorlayıcı nedenleridir. Geliştirilen teknolojilerin insanlık ve tüm canlılar yararına kullanması, her birey

ITU'nun ilk Kurucu Üyeleri - 1865

için sürdürülebilir gelişim sağlanması tırmanan olumsuzlukları gidermede sağlayacağı yararlar küçümsenemez. Kuşkusuz bu teknolojilerin başlarında telekomünikasyon ile bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) de yer almaktadır.

ITU'da devlet adına Türkiye'yi temsil eden Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK), telekomünikasyon ve BİT'ni toplum yararına yaygınlaştırma ve kullanımı konusunda dikkat çekecek etkinliklerde bulunma görevi de vardır. Özellikle 17 Mayıs Dünya Telekomünikasyon ve Bilgi Toplumu Günü gibi yıldönümleri bunun için bir fırsat olsa da, kurumun bu yöndeki girişimlerinin yeterli olmadığını söylememiz yanlış olmayacaktır. BTK'nın da aralarında olduğu bir dizi kurum eliyle Türkiye, iletişim özgürlüklerini gittikçe daha çok kısıtlayan, her gün onlarca WEB sitesi ve içeriğe yapılan erişim engellemesiyle yasakçı ülkelerin başında gelmektedir. Şubat ve Mart 2015 aylarında yapılan yeni yasakçı düzenlemeyle BTK, herhangi bir mahkeme kararı olmaksızın kapatma ya da kısıtlama yapabilecek olağanüstü yetkilere sahip olmuştur. Her gün ortalama 70 WEB sitesi kapatılarak dünya çapında yeni rekorlara imza atılmıştır. 2015'in ilk üç ayında ise kapatılan site sayısı 6 bin 129 olmuştur. BTK, (teknik bir hata sonucu olduğu beyan edilse de) Nisan ayında, web adreslerinin linklerini kısaltmaya yarayan Bit.ly'ye de erişimi iki gün boyunca engelleyerek kapatmada sınır tanımadığını göstermiştir. Özerk olması gerektiği halde, tümüyle siyasi iktidarlara bağlı duruma getirilen bu kurum, özellikle insan hakları ihlali olan yasa dışı dinlemeler konusunda da kuşku üzerine toplamaya devam etmektedir. Umarız önümüzdeki yıllarda ülke ve toplum içinde sürdürülebilir gelişme ile kalkınmaya aracı olur, telekomünikasyon ve BİT'nin sü-

rücü yararlarının yaygınlaşmasını artırır. Yalnızca yasaklayan ve arabulucu olmaktan kurtulup sorumlu olduğu alanda ileri teknolojilerin ülke içinde araştırılıp üretilebilmesine daha fazla katkı sağlar.

ITU'nun 150. yılında, ileri teknolojilerde yoğunluklu olarak ithalatçı ülke özelliğini bir türlü değiştiremeyen Türkiye'de, 2014 yılı sonu BTK istatistiklerinde; 2013 yılına göre iletişim teknolojileri alanında, özellikle cep telefonu kullanımında artış istikrarlı bir şekilde sürmektedir. Üç işletmeciden hizmet alan gezgin abone sayısı 2 milyon 200 binlik artışla 71 milyon 900 bine ulaşmıştır. %92,5 penetrasyon (yüz kişiye düşen gezgin telefon) oranıyla yüksek bir değere ulaşılmıştır ki; 0-9 yaş gurubu çıkarıldığında bu değer %100'ün üzerine çıkmaktadır. Geneli Türk Telekom'dan hizmet alan sabit telefonda ise kayıp sürmektedir. Abone sayısı bir milyonluk azalışla 12 milyon 500 bine düşmüştür. Geniş bant internet hizmeti alan abone sayısında da hızlı artış sürmektedir. 2013 yılına göre yaklaşık 9 milyonluk bir artışla 41 milyon 227 bine ulaşılmıştır. Bu rakamın 32 milyonluk büyük kısmını gezgin kullanıcılar oluşturmaktadır. Gezin setler üzerinden internet kullanarak bilgiye erişim, temel araç durumuna dönüşmeye başlamıştır. Çeşitli alanlarda ülke genelinde hizmet veren

elektronik ve haberleşme işletmecisi sayısı 172 artışla 672'ye çıkmıştır. Bu sayı yüksek gibi gözükse de birçoğu kısıtlı sayıda aboneye hizmet vermektedir. Abone yoğun olarak 10'un altında işletmecinin bünyesinde toplanmaktadır. Kuşkusuz gelirler de benzer şekildedir. Türkiye'de elektronik ve haberleşme sektörünün toplam geliri 2013 yılına göre %10'luk bir artışla 35 milyar 500 bine ulaşmıştır. Bu gelirin paylaşımında ilk sıraları Türkcell, Türk Telekom ve Vodafone almaktadır.

Günümüzde ileri teknolojiler geliştirip üretmeyen, bunları insanlık ve tüm canlılar yararına kullanmayan toplumların gelecekte de var olabileceklerini düşünmek pek olanaklı gözükmemektedir. Türkiye, özellikle 1990 yılı öncesi ile karşılaştırıldığında telekomünikasyon ve BİT kullanımı konusunda önemli yol kat etmiş olsa da, geliştirip üretme alanından gittikçe uzaklaşmaktadır. Siyaseten de bir çözüme kavuşturulması gereken bu konu, önümüzdeki yıllarda da bilimi insanlığın yararına savunularca gündemde tutulmaya devam edilmelidir.

Telekomünikasyon ve BİT'in sü-rücü etkisinden daha fazla yararlanan bir ülkeye kavuşmak dileğiyle '17 Mayıs Dünya Telekomünikasyon ve Bilgi Toplumu Günü' kutlu olsun.

*BİT : Bilgi ve İletişim Teknolojileri